

ÖĞRENİLMİŞ GÜÇLÜLÜK DÜZEYLERİ BAĞLAMINDA BİREYLERİ GİRİŞİMCİLİĞE YÖNELTEN MOTİVASYON KAYNAKLARI ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA

A QUALITATIVE STUDY ON THE MOTIVATION SOURCES ENCOURAGING THE INDIVIDUALS TO ENTREPRENEURS BY THEIR LEVELS OF LEARNED RESOURCEFULNESS

Melike TURHAN^{*†}

Hatice BAYSAL[‡]

Özet

Bu araştırmanın amacı teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyet gösteren girişimcilerin sahip olduğu öğrenilmiş güçlülük düzeylerine göre girişimcilğe yönelme noktasında kendilerini motive eden kaynakların neler olduğu ortaya koymaya çalışmaktır. Hedeflenen amaç doğrultusunda araştırmanın ilk adımında; Türkiye'de teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyet gösteren 4443 girişimciye Rosenbaum (1980) tarafından geliştirilen "Öğrenilmiş Güçlülük Ölçeği" uygulanarak girişimcilerin güçlülük düzeyleri belirlenmiştir; ikinci adımda ise belirlenen yüksek ve düşük güçlülük grubuna giren girişimciler ile yüz yüze derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmada öğrenilmiş güçlülük seviyesini belirlemek için uygulanan anketlerden geri dönüş sağlanan 265 kişinin veri sonuçları SPSS 22.0 programı ile analizi yapılmıştır. Sürecin devamında gerçekleştirilen yüz yüze görüşmelerdeki ses kayıtlarının deşifresi sonucu elde edilen ifadeler ise MAXQDA 2018 programı ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda yüksek güçlülüğe sahip girişimciler ile düşük güçlülüğe sahip girişimcilerin mesleğe yönelmedeki söylemlerinde farklı ve benzer güdülerin olduğu; özellikle benzer motivasyon kaynaklarındaki söylemlere bakıldığında ise yüksek ve düşük güçlülük katılımcılarının durumları farklı bakış açılarında ele aldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Öğrenilmiş güçlülük, girişimci, girişimcilik

JEL Kodu: L26,M13,M10

Abstract

The objective of this study is to reveal which sources motivate the entrepreneurs, who are working in technology development zones, to the entrepreneurship by their level of learned resourcefulness. In parallel with this objective, the "Learned Resourcefulness Scale" developed by Rosenbaum (1980) was applied to 4443 entrepreneurs working in technology development zones, and the learned resourcefulness levels of the entrepreneurs were determined in the first phase. Then, in the second phase, the face-to-face interviews were carried out with the entrepreneurs in high and low resourcefulness groups. In this study, the data obtained from 265 persons responding to the questionnaire sent to them in order to determine the level of learned resourcefulness were analyzed using the SPSS 22.0 program. The statements obtained from the voice records of face-to-face interviews with the participants were analyzed using MAXQDA 2018 program. As a result of the study, it was determined that there are different and common motivations in professional orientations of entrepreneurs having high and low resourcefulness, that the entrepreneurs in high resourcefulness group and the entrepreneurs in low resourcefulness group considered the situations from different perspectives when it comes to the statements regarding the similar motivational sources.

Keywords: Learned resourcefulness, entrepreneur, entrepreneurship

JEL Code: L26,M13,M10

*Çalışma 1. Yazarın 2.Yazar danışmanlığında hazırladığı doktora tezinden çıkarılmıştır.

†Doktora Öğrencisi, SDÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme A.B.D.,Doktora Programı, melike.cetiner@amasya.edu.tr

‡Dr.Öğr.Üyesi,Süleyman Demirel Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü, haticebaysal@sdu.edu.tr

1.Giriş

Günümüz koşullarında içinde bulunulan sosyokültürel ve ekonomik yaşam göz önüne alındığında; bireylerin sürekli bir mücadele ve yoğunluk içerisinde olduğu görülmektedir. Bireyler; bu süreçte gerginlik, stres ya da kaygı yaşayabilmekte ve içinde bulunulan şartlarla baş edebilme noktasında farklılıklar göstermektedir. Bazıları yaşadıklarıyla mücadele edebilen, kendine güven duyan ve otokontrolünü kaybetmeyen bir süreç yaşarken; bazılarında ise bu durum olumsuz bir olayda panik yapma, otokontrolünü kaybetme, stresle mücadele etme açısından bireyin davranışları üzerinde olumsuz bir etki şeklinde görülebilmektedir. Bireylerin bu farklı davranışlarının altında yatan nedenlerden biri olarak da çocukluk dönemlerinden itibaren kazanılan öğrenilmiş güçlülük düzeylerinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Kişilerin sahip olduğu öğrenilmiş güçlülük düzeyi, kavram olarak ilk Kanfer (1977) öz düzenleme teorisi, devamında ise Bandura'nın (1977) öz yeterlilik kavramı ve Meichenbaum (1985) stres aşılama programı kapsamında yapılan çalışmalarda görülmektedir. Öğrenilmiş güçlülük kavramı ise, bu çalışmaların bir tamamlayıcısı olarak oluşturulmakta ve özellikle bireyin içsel olayların düzenlenmesinde bilişsel becerilerin kullanımına odaklanmaktadır (Rosenbaum, 1980: 54-73). Rosenbaum (1988) çalışmasında öğrenilmiş güçlülüğü, kişilik repertuarı olarak hem bir inançlar dizisi hem de öğrenilebilen beceriler ve otokontrol davranışlarından oluştuğunu ifade etmektedir. Aynı zamanda öğrenilmiş güçlülük içsel olaylara karşı öz hisleri izleme, kendini değerlendirme ve dile getirebilme gibi alt becerileri de içermektedir (Rosenbaum and Jaffe,1983: 215). Diğer bir yorumla öğrenilmiş güçlülük, bireyin duygu ve davranışları üzerindeki istenmeyen dış faktörlerin etkilerini minimize etmede kullandığı beceriler bütünü olarak da düşünülebilir (Simons vd.,1985: 81).

Öğrenilmiş güçlülük düzeylerine yönelik ilk uygulamalı çalışma Rosenbaum (1980a) tarafından yapılmıştır. Rosenbaum (1980a) araştırmasında, bireyin günlük davranışsal problemlere otokontrolü ne derece uyguladığını değerlendirmek için bir öz raporlama aracı geliştirmiştir. Öğrenilmiş güçlülük değerlendirilmesinde kullanılan ana enstrüman, otokontrol ölçeğidir. Otokontrol ölçeği olarak değerlendirilmiş olan spesifik otokontrol türleri, stresle başa çıkma yöntemlerinin doğasına ilişkin literatürden ve kognitif yönelimli davranış terapilerince önerilen başa çıkma terapilerinden derlenmiştir (Rosenbaum,1980b: 582). Otokontrol ölçeği (SCS) bireysel davranışları değerlendirmek ve geliştirmek amacıyla 36 maddeden oluşturulmuştur. Bu maddeler bilişlerin ve öz ifadelerin duygusal ve fizyolojik tepkilerin kontrolü, problem çözme stratejilerinin uygulanması, anlık tatmini erteleyebilme becerisi ve algılanan öz yeterlik konularını içermektedir (Rosenbaum,1980a: 109). Otokontrol ölçeğinin alt boyutları; bireyin duygusal ve fizyolojik sorunlarla başa çıkmada algıları ve öz eğitimin kullanımı (Rosenbaum,1988: 483); bu başa çıkma sürecinde problem çözme stratejilerini uygulama (Rosenbaum,1980a: 109); gelecekteki sonuçlar için şimdiki hazzı erteleyebilmek ve ertelenmiş sonuçlar için hayal kırıklıklarını tolere edebilmek adına bireyin öz düzenleme sürecini kullanabilmesi (Rosenbaum, Krin-Bean and Ari-Smira,1986: 257) ve son olarak bireyin hareketlerini, hislerini ve bilişlerini kendi kendine düzenleyebilme becerisine olan inancı (Rosenbaum,1989: 249) yani bireyin kendisini etkin olarak algılayabilmesini kapsamaktadır (Ginter, West and Zarski,1988: 295).

Öğrenilmiş güçlülük ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında farklı alanlarda çeşitli yapılan araştırmalar olduğu görülmektedir. Öğrenilmiş güçlülük düzeyinin; ağrıyı tolere etmede bireysel farklılıklar araştırmasında Rosenbaum (1980b); deniz tutulmasıyla baş edebilme becerisinde Rosenbaum ve Rolnick (1983); bireysel farklılıklar ve öğrenilmiş çaresizlik ilişkisinde Rosenbaum ve Jaffe (1983); epilepsi hastalığı ile başa çıkmada bireyin öğrenilmiş çaresizliği ilişkisi üzerinde Rosenbaum ve Palmon (1984); zayıflamada bireydeki başarı noktasında Leon ve Rosenthal (1984) ki araştırmalarda çalışılan kavramlar üzerinde etkisi olduğu görülmüştür.

Öğrenilmiş güçlülüğün stresle baş edebilme noktasında öğrenciler, hastalar, hemşireler ve ergenler üzerinde yapılan araştırmalarda, çalışılan değişkenler arasında ve/veya üzerinde olumlu bir etkisinin olduğu görülmüştür. (Yavaş,2006; Ergenç,2015; Siva,1991; Bingöl,2014; Yıldız,2017; Gözene,2002). Güçlülük düzeyinin bireydeki iç ve dış otokontrol üzerine yapılan çalışmalarında değişkenler üzerinde pozitif etkisi belirlenmiştir (Demirci,1998; Akbalık,2005).

Öğrenilmiş güçlülüğün aile-ebeveyn ilişkisi üzerine de çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Coşkun (2007) öğrenciler üzerine yaptığı bir araştırmada, aile içi ilişkiler ile öğrenilmiş güçlülüğün ilişkisinde; Gültekin (2011), Atatürk Üniversitesi öğrencileri üzerine yaptığı bir araştırmada, öğrencilerin algılanan anne-baba reddiyle baş etmeleri ile denetim odağı öğrenilmiş güçlülük ilişkisini incelediği çalışmada; Ateş (2016), rehabilitasyon merkezlerinde eğitim alan otizm tanısı almış olan çocuklara sahip 575 ebeveynin aile işlevlerini ve öğrenilmiş güçlülük ilişkisinde; öğrenilmiş güçlülüğün etkisinin görüldüğü araştırmalardır.

Öğrenilmiş güçlülüğün, eğitim-öğretim alanında konu edildiği araştırmalarda ise; Amanvermez (2015), Yıldız Teknik Üniversitesinde okuyan 487 birinci sınıf öğrencisinin öğrenilmiş güçlülük ile üniversite yaşamına uyumları arasındaki ilişkide; Arıkan (2016), öğretmen adaylarının öğrenilmiş güçlülük düzeyleri ile akademik erteleme eğilimleri arasındaki ilişkide; Çil (2016), Burdur merkez ve merkeze bağlı ilçelerde görev yapan 174

okul öncesi öğretmenin öz yeterlik inançları, öğrenilmiş güçlülük ve tükenmişlik ilişkisini konu edindiği araştırmasında da, öğrenilmiş güçlülüğün etkisinden söz etmek mümkündür. Spor alanında ise Bezci (2010), yaptığı bir çalışmada, tekvando antrenörlerinin stresle başa çıkma ile problem çözme yetenekleri arasındaki ilişkide; Biricik (2018), Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda görev yapan 271 akademik personelin stresle başa çıkma yöntemlerini, stres kaynaklarını ve öğrenilmiş güçlülük düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaların sonuçlarında da, bireyin öğrenilmiş güçlülük düzeyinin yüksek olması ile ilişki kurulan kavramlar arasında veya üzerinde pozitif etki yarattığı vurgulanmaktadır.

Öğrenilmiş güçlülük kavramı çerçevesindeki araştırmaların ağırlıklı olarak; psikiyatri, psikoloji, eğitim-öğretim ve hemşirelik alanlarında; uygulama alanında ise öğrenciler, öğretmenler, hastalar, hemşireler, ergenler ve ebeveynler ön plana çıktığı görülmektedir. Bu noktada birey ve birey davranışlarının ön planı çıktığı her alanda güçlülük kavramının ilişkili olabileceği bakış açısıyla işletme alanında özellikle girişimcilik faaliyetlerinin hareketli ve yoğun tempo gerektiren bir süreç olarak girişimcilerin seçilmesi tercih sebebini oluşturmaktadır. Ekonominin baş aktörü olarak görülen girişimcilik; ekonominin ve toplumun gelişmesi, teknoloji kullanımı ile verimliliğin artırılması, istihdam yaratma, üretim kaynaklarını etkin yönetebilme, ekonomik büyüme gibi birçok alanda anahtar bir kavramdır (Karasioğlu ve Duman,2006: 148; Öztürk,2008: 21). Girişimcilik risk alma, yenilikleri yakalama, fırsatları değerlendirme ve tüm bunların ticari olarak hayata geçirilme süreci olarak tanımlanmaktadır (Arslan,2007: 40; Başar,2013: 4; Tutar ve Altınkaynak,2014: 5). Girişimcilik üzerine yapılan tanımlara bakıldığında, inovasyon ve değişim ile yeni ürün ve hizmeti yeni yol ve yöntemlerle üreten (Schumpeter,1952: 72); neo-klasik bakış açısıyla arz ve talebi dengeleyen (Kirzner,1997: 60-65), belirsizlik ve risk ortamı içeren (Knight,1921: 3-22), refah yaratmanın dinamik sürecini oluşturan (Ronstadt,1984: 28), bir birey ya da kuruluşa özgü bir kavramdan ziyade, temeli bir kişilik özelliği olan sezgiye dayanan bir davranış biçimidir (Drucker,1996: 38). Girişimcilikteki bakış açılarına bakıldığında ekonomik boyutu "iktisat", eylemi gerçekleştiren girişimci bir birey olarak "psikoloji", girişimci davranışı "davranış bilimleri", girişimcinin içinde bulunduğu kültür etkisi "sosyoloji", kurduğu organizasyon yapısı ile "yönetim ve organizasyon", üretim tekniği "mühendislik", belirli kanunlarla yürütülmesi "hukuk" gibi farklı birçok bilim dalını içeren bir süreç durumundadır (Çatı,2016: 4). Bu süreç içerisinde etkili olan birçok faktör vardır; burada girişimciliğin doğmasını sağlayan girişimci hareketi yani motivasyonu, devamında ise süreçlerin hepsinde var olan karar alma noktasında girişimcinin sahip olduğu motivasyon kaynakları ön plana çıkmaktadır (Shane, Locke and Collins,2003: 257). Girişimciliğe başlama noktasında bireyler farklı sebepler ya da sahip oldukları güdüler doğrultusunda davranış göstermekte olup; yenilik yaratma, özgür olarak kendi istekleri doğrultusunda hareket edebilme, başarı yakalayabilme, risk alabilme gibi özellikleri ön plana çıkmaktadır (Carland vd., 1984: 357). Ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal yaşamın bir tamamlayıcısı haline gelen girişimcilik (Güney,2015: 17) mesleğe yönelmede birçok kişinin kariyer tercihini oluşturmaktadır. Günümüz değişen ve gelişen ekonomik koşullarda girişimciler kaos ortamında fırsatı yakalamaya çalışan (Aydınlık,2016: 2), risk üstlenen (Cantillon,1931: 49; Aydınlık,2016: 12; Tiryaki,2012: 11; Kaya,2017: 70; Nişancı,2015: 10), belirsizliklerle mücadele edebilen (Binks and Vale,1990: 10), yenilikçi bakış açısına sahip bireyler (Akın,2010: 78) olarak sahip oldukları öğrenilmiş güçlülük düzeyleri temelinde girişimciliğe yönelme davranışlarının temelinde yer alan motivasyon kaynaklarının ne olduğu araştırmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır.

2. Yöntem

2.1 Araştırma Yöntemi ve Deseni

Çalışmanın ilk adımında; Türkiye'de teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyet gösteren 4443 girişimciye Rosenbaum (1980) tarafından geliştirilen "Öğrenilmiş Güçlülük Ölçeği" uygulanarak araştırmaya katılan 267 girişimcinin öğrenilmiş güçlülük düzeyleri belirlenmiştir. Çalışmanın ikinci aşamasında düşük ve yüksek güçlülük grubunda yer alan girişimcilerin, girişimciliğe yönelme sebepleri ve bu konudaki değerlendirmelerini öğrenebilmek amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Nitel araştırma deseni; araştırma yaklaşımını belirleyen, bu süreçteki takip edilecek aşamaların tutarlı olmasına rehberlik eden, araştırmanın odağı, veri toplama ve analiz yaklaşımlarında yok gösteren bir harita olarak düşünülebilir (Yıldırım ve Şimşek,2016: 68). Nitel araştırma aynı zamanda temelinde keşfetmek istediğimiz bir olguya yani konuya dayanarak; bu olgu üzerinde insanların nasıl düşündükleri, nasıl anlattıkları ya da algıladıkları anlamaya çalışan bir araştırma türüdür (Creswell,2017: 6). Nitel araştırma süreci araştırmacıya her aşamada esneklik sağlayan bir yöntemdir (Neuman,2017: 224). Bu araştırmada katılımcıların girişimciliğe yönelme durumlarının değerlendirilmesi noktasında, nitel araştırma yöntemi olarak olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Olgu bilim deseni olgulardan yola çıkarak, buradaki olgular deneyim, algılar, yaşantılar ve bakış açıları gibi bizim yeterince anlayamadığımız süreci kavramamızı sağlayan bir araştırma desendir (Yıldırım ve Şimşek,2013: 78).

2.2. Araştırmada Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, düşük ve yüksek öğrenilmiş güçlülük düzeyine sahip girişimciler oluşturmaktadır. Nitel Araştırmaya alınacak düşük ve yüksek grupların belirlenmesinde nicel araştırma sonuçları dikkate alınmıştır. Nicel araştırmada anket gönderilen 4.443 kişiden geri bildirim sağlayan 265 kullanılabilir anketlerin analizi SPSS 22.0 programı ile analiz edilerek girişimcilerin güçlülük düzeyleri belirlenmiştir. Girişimciler üzerinde yapılan analiz sonucunda öğrenilmiş güçlülük puanı en düşük 78; en yüksek 175; ortalama 128,728 olarak bulunmuştur. Düşük ve yüksek grupların belirlenmesinde güçlülük ölçeğinin ayırt edicilik özelliğine göre gruplara ayrılmıştır. Girişimciler kendi içerisinde aldıkları puanlara göre alt % 27 (düşük) ve üst % 27 (yüksek) gruplara ayrılmıştır. Nitel araştırmada görüşme yapılabilir ($265 \cdot 0,27 = 72$) 72 kişi düşük grupta, 72 kişi yüksek grupta yer almaktadır. Düşük ve yüksek öğrenilmiş güçlülük grupları arasındaki anlamlı fark aşağıda verilmektedir.

Tablo 1. Öğrenilmiş Güçlülük Alt %27 ve Üst %27 Arasındaki Fark

	Grup	N	Ort.	Ss.	t	p
Öğrenilmiş Güçlülük	Alt %27	72	109,819	8,138	-28,119	0,000
	Üst %27	72	147,583	7,977		

Girişimcilerin alt % 27 ve üst % 27 gruplarına göre öğrenilmiş güçlülük puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($t(142) = -28.119$; $p = 0.000 < 0,05$); üst % 27'nin öğrenilmiş güçlülük puanları ($\bar{x} = 147,583$), alt % 27'nin öğrenilmiş güçlülük puanlarından ($\bar{x} = 109,819$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılacak yüksek ve düşük gruptaki toplam 144 kişiye tek tek mail atılarak araştırma konusu hakkında detaylı bilgilendirme yapılmış ve bunun sonucunda; araştırmaya gönüllü olarak katılım sağlayacak olumlu geri dönüş yapan tüm kişiler görüşmeye dahil edilmiştir. Olumsuz geri dönüş yapan kişiler üzerinden herhangi bir ısrar yapılmaksızın, geri dönüşleri olumsuzda olsa mail atılarak teşekkür edilmiştir. Araştırmaya gönüllü katılım sağlamış olan 10 düşük güçlülük ve 12 yüksek güçlülük düzeyine sahip katılımcıların isim kodlamaları K1,K2.....şeklinde yapılarak demografik özellikleri Tablo 2 'de gösterilmiştir.

Olgu bilim araştırmalarında başlıca veri toplama aracı görüşmedir (Creswell,2007). Görüşmeler; araştırmacının bireyle güven ve empati yoluyla kurduğu etkileşimli bir ortam oluşturmasında, olguyla alakalı yaşantı ve anlamları ortaya çıkarmasında, esneklik ve sondalar yoluyla irdeleme olanağı veren bir veri toplama yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek,2016: 71). Oldukça güçlü yöntemlerden biri olan görüşme; insanların bakış açılarını, duygularını, beklentilerini, düşünce ve amaçlarını belirlemede araştırmacıya yardımcı olur (Patton,2002: 42).

Araştırmada açık uçlu görüşme formu kullanılmıştır. Temel görüşme süreci; görüşme formunun hazırlanması, test edilmesi, görüşmelerin ayarlanması, görüşme hazırlıkları ve görüşmenin gerçekleştirilmesi aşamalarını takip etmiştir (Yıldırım ve Şimşek,2016: 136). Görüşme formunun hazırlanmasında, başta detaylı bir literatür taraması sonucu sahada bir grup üzerinde pilot çalışma yapılarak ve alan uzmanlarının görüşlerine de başvurularak, araştırmanın amacı çerçevesinde hazırlanmıştır.

Araştırmada veri toplama süreci; güçlülük düzeylerinin belirlenmesinin ardından, yüksek güçlülükte yer alan 72 kişi ve düşük güçlülükte yer alan 72 kişiyle iletişime geçilerek başlatılmıştır. Katılımcı grubu, Türkiye'deki teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyet gösteren girişimcilerden oluşmaktadır. Bu noktada her bir girişimciye; araştırmanın konusu, amacı, ilk etabında anket uygulamasına katılmış seçilmiş girişimciler oldukları, yüz yüze görüşme talebinin nedeni ve ortaya koyulması hedeflenen durumu belirten detaylı bir mail hazırlanarak gönderim sağlanmıştır. Olumlu geri dönüş yapan tüm girişimcilerle görüşmeler yapılmıştır. Bu noktada araştırmaya gönüllü olarak katılım sağlayan düşük güçlülük grubundan 10 kişi, yüksek güçlülük grubundan ise 12 kişi olarak toplamda 22 kişi ile görüşmeler yapılmıştır. 19 katılımcı ile bizzat bulunduğu il ve faaliyet gösterdiği TGB' ye gidilerek ofislerinde yüz yüze derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcılardan 3 kişi ile bulunduğu ilin coğrafi uzaklığı, uygun saat ve gün ayarlanılamama ve katılımcı yoğunluğunun olmaması durumlarından dolayı Skype üzerinden internet aracılığı ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Görüşmeler katılımcıların çalışma ofislerinde istedikleri gün ve saatte gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler için katılımcının istediği ortam ve koşullara araştırmacı uyum sağlamaya çalışmıştır. Görüşme süreleri katılımcı bazlı ortalama 45-75 dakikayı kapsamaktadır. Görüşme esnasında; ses kayıt cihazı kullanımı, görüşmenin

başlamadan önce araştırma konusunun amacının tekrar açıklanması ve katılımcı onaylarının sözlü olarak alınmasına özellikle dikkat edilmiştir. Görüşmelerin tamamı üç ay içerisinde tamamlanmıştır.

Yapılan görüşmede veri kaybının yaşanmaması için girişimcilerle yapılan görüşmelerde ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Görüşmelerin ses kayıtları sonucu toplam yaklaşık 25.5 saat süren görüşmelerin deşifresi yapılarak ortalama 850-900 sayfa arası bir yazılı doküman elde edilmiştir. Nitel araştırma süreci sonunda elde edilen veriler, MAXQDA 2018 lisanslı alınan program ile veri analizi yapılmıştır. Katılımcı ifadelerin programa yüklenerek tekrar tekrar okunarak kodlamaları yapılmıştır. İçerik analiz yöntemi kullanılarak oluşturulan kodlamalarda tümevarımsal bir süreç takip edilmiş olup, kodlar (kavramlar) ve bu kodlar arasındaki ilişkiler (temalar) verilerin altında yatan olgunun açıklanmasında önemli çıkış noktasını oluşturmaktadır. İçerik analizi; birbirine benzeyen kodları temalar şeklinde bir arada toplayarak, kod ve tema ilişkisini anlaşılabilir şekilde ortaya koyarak, bulguların yorumlanması ve raporlaştırma aşamalarından oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek,2013).

3. Araştırma Bulguları ve Yorumlar

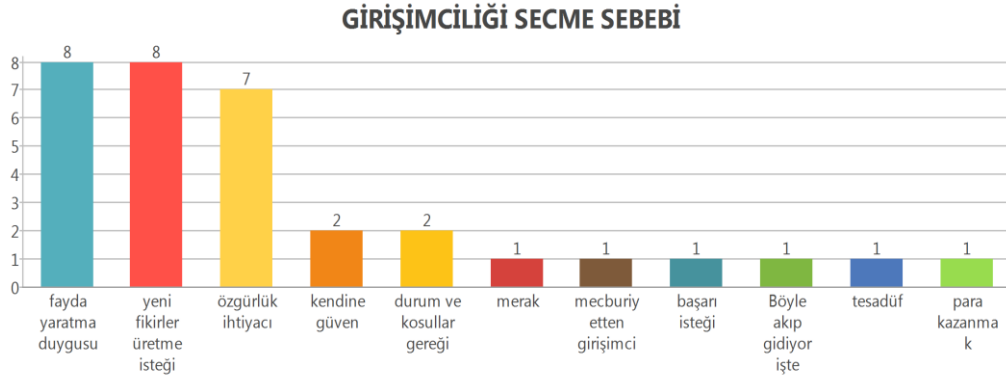
Araştırmaya katılan 22 katılımcı ile görüşmeler sonucunda elde edilen ve Maxqda 18.2 programı ile analizleri sonucu ulaşılan bulgular tablo, şekil, tek ve iki vaka modelleri çerçevesinde görüşme soruları baz alınarak sunulmuştur.

Tablo 2’de araştırmaya katılan tüm katılımcıların; girişimi ile ilgili bilgiler ve girişimciye ait demografik özellikler görülmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Demografik Özellikleri

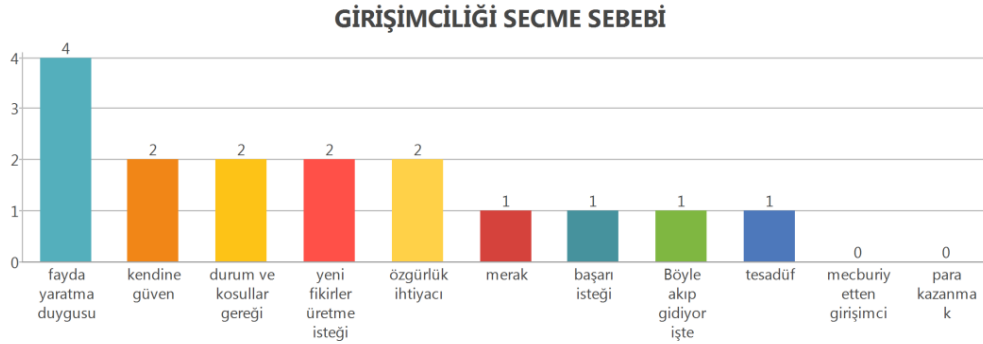
	TGB BÖLGESİ	FİRMA YILI	ÇALIŞAN SAYISI	SEKTÖR	EĞİTİM	YAŞ	MEDENİ HAL
K-1(ERKEK)	EGE TEKNOKENT-İZMİR	2015	5	YAZILIM ELEKTRONİK	YÜKSEK LİSANS	30	BEKAR
K-2(ERKEK)	TUBİTAK MARTEK-ESKİŞEHİR	2014	32	MAKİNE İMALATI	YÜKSEK LİSANS	30	BEKAR
K-3(ERKEK)	GOSB TEKNOPARK-KOCAELİ	2013	11	ROBOTİK OTOMASYON	YÜKSEK LİSANS	30	EVLİ
K-4(ERKEK)	İSTANBUL TEKNOPARK-İSTANBUL	2014	2	GEMİ İNŞA MAKİNE TASARIM	YÜKSEK LİSANS	46	EVLİ
K-5(ERKEK)	KIRIKKALE TEKNOPARK-KIRIKKALE	2017	1	YENİLENEBİLİR ENERJİ	DOKTORA	45	EVLİ
K-6(ERKEK)	GOSB TEKNOPARK-KOCAELİ	2014	1	YAZILIM GELİŞTİRME	LİSE	56	EVLİ
K-7(ERKEK)	KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ TEKNOPARK-KOCAELİ	2000	70	SAVUNMA SANAYİ	YÜKSEK LİSANS	48	EVLİ
K-8(ERKEK)	GOSB TEKNOKENT-KOCAELİ	2009	7	YAZILIM VE BİLİŞİM	LİSANS	48	EVLİ
K-9(ERKEK)	DEPARK-İZMİR	2016	1	ENERJİ	DOKTORA	37	EVLİ
K-10(ERKEK)	İYTE TEKNOPARK-İZMİR	2015	5	YAZILIM	YÜKSEK LİSANS	36	EVLİ
K-11(ERKEK)	CYBERPARK-ANKARA	2018	3	YAPAY ZEKA,YAZILIM	YÜKSEK LİSANS	28	BEKAR
K-12(ERKEK)	SAMSUN TEKNOPARK-SAMSUN	1992	2	KİMYA	LİSANS	53	EVLİ
K-13(ERKEK)	GAZİ TEKNOPARK-ANKARA	2013	1	İLAÇ ARGE	DOKTORA	30	EVLİ
K-14(ERKEK)	KIRIKKALE TEKNOPARK-KIRIKKALE	2018	1	AR-GE	YÜKSEK LİSANS	39	BEKAR
K-15 (BAYAN)	DEPARK-İZMİR	2017	2	MEDİKAL	DOKTORA	38	EVLİ
K-16(ERKEK)	TRABZON TEKNOKENT-TRABZON	2014	4	DONANIM-YAZILIM	LİSANS	40	BEKAR
K-17(ERKEK)	ANKARA TEKNOKENT-ANKARA	2013	2	ÜRÜN GELİŞTİRME-TASARIM	LİSANS	57	EVLİ
K-18(ERKEK)	İYTE TEKNOPARK-İZMİR	2007	20	DONANIM-YAZILIM	LİSANS	34	EVLİ
K-19(ERKEK)	DEPARK-İZMİR	2014	3	ELEKTRONİK AR-GE	DOKTORA	43	EVLİ
K-20(ERKEK)	İZMİR BİLİM PARK-İZMİR	2017	3	YAZILIM-BİLİŞİM	DOKTORA	40	EVLİ
K-21(ERKEK)	CELAL BAYAR TEKNOPARK-MANİSA	2017	1	YAZILIM-ELEKTRONİK	LİSANS	42	EVLİ
K-22(ERKEK)	ÇANAKKALE TEKNOPARK-ÇANAKKALE	2014	8	EĞİTİM TEKNOLOJİSİ	YÜKSEK LİSANS	42	EVLİ

Şekil 1. Bütün Katılımcılarının Girişimciliği Seçme Sebebi Kodlarına İlişkin Belge Temelli Frekans Grafiği

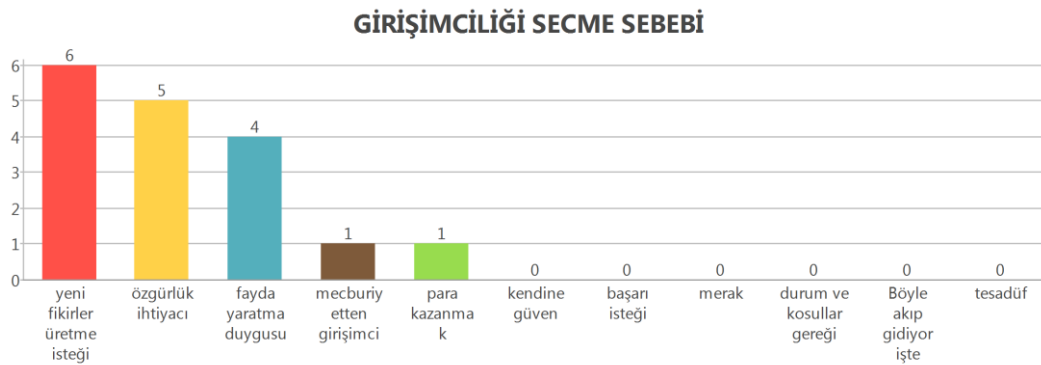
Araştırmaya katılan 22 girişimcilere girişimciliğe başlama noktasındaki en yüksek motivasyon kaynağınız sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda yapılan kodlamalar belge temelli frekans tablosunda gösterilmiştir. Bu noktada tüm katılımcıların ağırlık söylemlerin fayda yaratma duygusu, yeni fikir üretme isteği ve özgürlük ihtiyacı kodlamaları ön plana çıkmaktadır. Tüm katılımcıların girişimciliğe yönelmedeki diğer ifadeleri arasında; kendine güven, durum ve koşullar gereği, merak, mecburiyetten girişimci olma, tesadüf, para kazanma söylemleri yer almaktadır. Yüksek ve düşük düzeyli katılımcıların hangilerinin benzer söylemleri yaptığı noktasında şekil 2'de grup bazlı frekans bilgileri görülmektedir.

Şekil 2. Düşük Güçlülük Katılımcılarının Girişimciliği Seçme Sebebi Kodlarına İlişkin Belge Temelli Frekans Grafiği

Düşük güçlülük katılımcılarını en çok girişimciliğe çeken şeyin fayda yaratma duygusu olduğu görülmektedir. Devamında ise; kendine güven, yeni fikir üretme, özgürlük ihtiyacı ve durum/ koşullar gereği kodları takip etmektedir.

Şekil 3. Yüksek Güçlülük Katılımcılarının Girişimciliği Seçme Sebebi Kodlarına İlişkin Belge Temelli Frekans Grafiği

Yüksek güçlülük katılımcılarında ise motivasyon kaynakları noktasında ilk sırada yeni fikir üretme isteği, takiben özgürlük ihtiyacı ve fayda yaratma duygusu göze çarpmaktadır.

Şekil 4. Yüksek Güçlülük Katılımcılarının Girişimcilik Motivasyonlarına İlişkin Kodların Kod Matris Tarayıcısı Tablosu

Kod Sistemi	K1-...	K2-...	K3-...	K4-...	K5-...	K6-...	K7-...	K8-...	K9-...	K10-...	K11-...
GİRİŞİMCİLİĞİ SECME SEBEBİ											
başarı isteği											
merak											
durum ve koşullar gereği											
Böyle akıp gidiyor işte											
tesadüf											
kendine güven											
mecburiyetten girişimci											
Fayda yaratma duygusu											
yeni fikirler üretme isteği											
özgürlük ihtiyacı											
para kazanmak											

Şekil 4’de yüksek güçlülük katılımcılarının, girişimcilik motivasyon kaynakları söylem yoğunlukları kişi bazlı gösterilmektedir. Burada yeni fikir üretme isteği kaynağı birçok katılımcı tarafından belirtilmesi dikkat çeken noktalar arasındadır. Devamında ise özgürlük ihtiyacı ve fayda yaratma duyguları katılımcıların birçoğunun söyleminde görülmektedir.

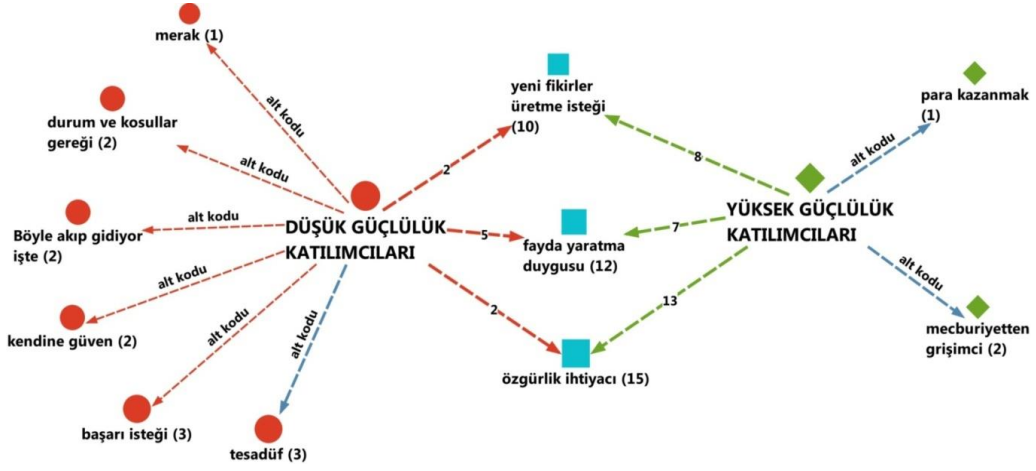
Şekil 5. Düşük Güçlülük Katılımcılarının Girişimcilik Motivasyonlarına İlişkin Kodların Kod Matris Tarayıcısı Tablosu

Kod Sistemi	K13-...	K14-...	K15-...	K16-...	K17-...	K18-...	K19-...	K20-...	K21-...	K22-...
GİRİŞİMCİLİĞİ SECME SEBEBİ										
başarı isteği										
merak										
durum ve koşullar gereği										
Böyle akıp gidiyor işte										
tesadüf										
kendine güven										
mecburiyetten girişimci										
Fayda yaratma duygusu										
yeni fikirler üretme isteği										
özgürlük ihtiyacı										
para kazanmak										

Düşük güçlülük düzeyine sahip katılımcıların üzerinde durduğu ortak motivasyon kaynağı olarak ilk fayda yaratma isteğinin ön plana çıktığı görülmektedir. Devamında ise; yeni fikir üretme isteği, kendine olana güven, özgürlük ihtiyacı ve durum/koşullar gereği girişimciliğe başladıkları yorumları yapılmıştır.

Düşük güçlülük düzeyine sahip katılımcılarda ise fayda yaratma duygusu, yeni fikir üretme duygusu ve özgüven kodları göze çarpmaktadır. Katılımcıların benzerlik ya da farklılıklarını görebilmek için tek vaka ve iki vaka modellerine bakmak gerekmektedir.

Şekil 6. Katılımcıları Girişimcilik Motivasyonlarına İlişkin Kodların İki Vaka Modeli Analizi

Yüksek ve düşük katılımcıların girişimcilik motivasyonuna vermiş olduğu söylemler doğrultusunda yapılan kodlamalarda; her iki grubunda ortak motivasyon kaynaklarını ifade ettiği görülmektedir. Yeni fikir üretme duygusu, fayda yaratma duygusu ve özgürlük ihtiyacı kodları her iki grubunda ifadesinde olmakla birlikte; söylemde yoğunluk farklılıkları görülmektedir. Özellikle bu yoğunluk farklılıklarının katılımcı alıntılılarıyla beraber yorumları ortaya koyabilmek için, kesişen kodlar ayrı olarak iki vaka modeli ile verilmektedir. Tabii ki ortak olmayan ifadelerde sadece düşük veya sadece yüksek güçlülük düzeyine sahip katılımcıların motivasyon kaynakları kodları da iki vaka modeli ile açıklanmaktadır.

Şekil 7. Katılımcıların Girişimcilik Motivasyonlarına İlişkin Kesişen Kodlamaların İki Vaka Modeli Analizi

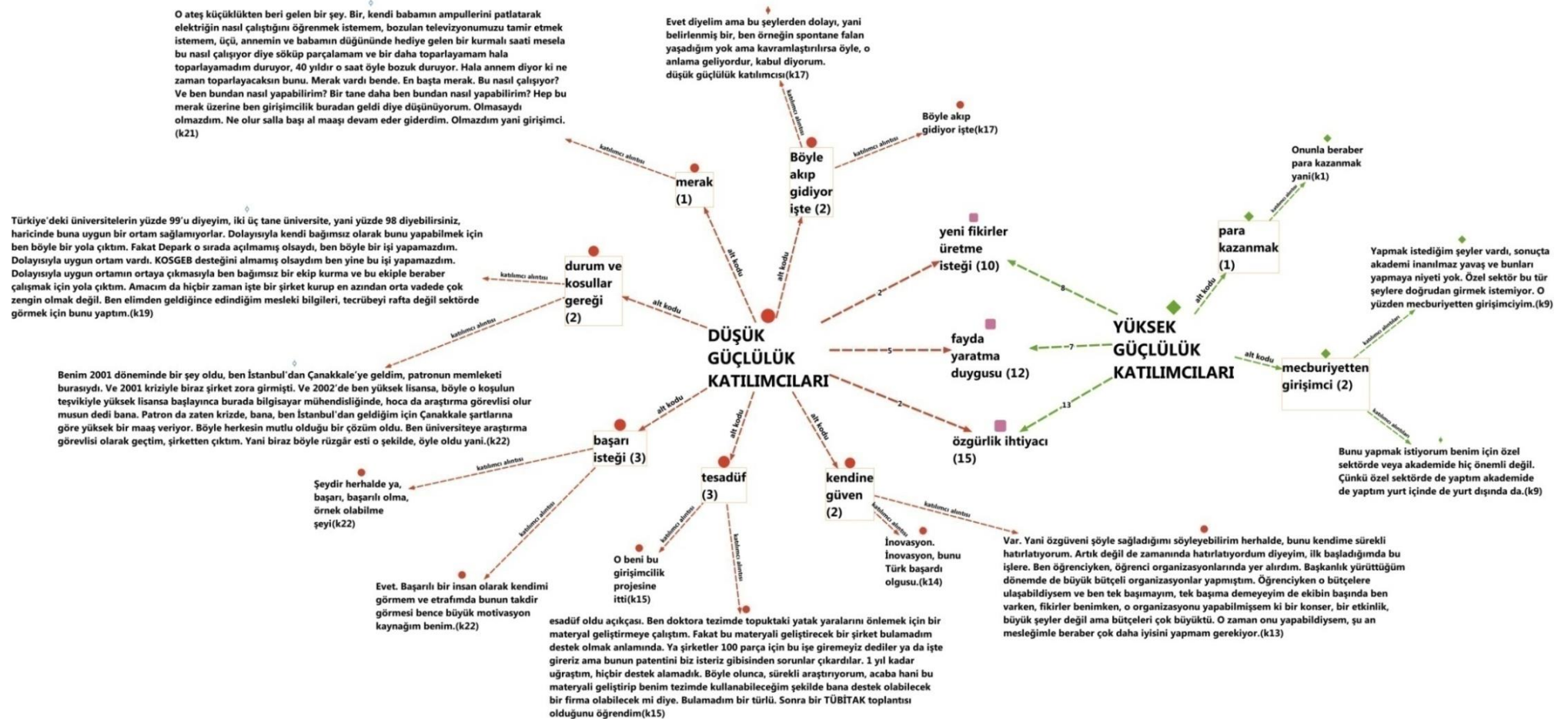

Katılımcıların girişimciliğe yönelmelerinde onları girişimciliğe iten ya da çeken faktörlerin ne olduğuyla ilgili verilen cevaplar doğrultusunda her iki güçlülük grubunda: yeni fikir üretme, fayda yaratma ve özgürlük ihtiyacı kodları ortak söylemler olarak ortaya çıkmakta ve Şekil 6'daki iki vaka modelinde görülmektedir. Şekil 7'de ise bu ortak kodlamalardaki söylem yoğunluğunu katılımcı alıntılarıyla beraber açıklayarak bakış açısı farklılıkları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Analiz sonucunda yeni fikir üretme motivasyonu yüksek güçlülük düzeyi katılımcıları tarafından daha ön plan çıkarılmıştır. Bu kodlamadaki katılımcı ifadelerine bakıldığında ise düşük güçlülükte iki katılımcının ifadesi yer almaktadır. Geriye kalanlar ise yüksek güçlülük grubundaki katılımcı ifadeleri olup; üretmek, üretkenlik, yenilik yapmak, yaratıcılık, üretme merakı, çocukluktan gelen üretme isteği söylemleriyle yorumlanırken; düşük güçlülük grubundaki katılımcıları inovasyon ve çözüm üretmeyi sevme şeklinde yorumlanmaktadır.

Diğer ortak kod ise özgürlük ihtiyacı olup; bu kodlamanın da yüksek güçlülük düzeyli katılımcıların söylemlerinde ağır bastığı görülmektedir. Düşük güçlülükteki k18 ve k16'nın söylemlerine bakıldığında; kendi işinin patronu olmanın verdiği istek ve diğer taraftan iş/görev tanımı gibi durumların olmaması sonucu istediğini hayata geçirebilmek yorumları yapıldığı katılımcı alıntılarında anlaşılmaktadır. Yüksek güçlülükte özgürlük ihtiyacı yorumu; k2, k11, k3, k10, k8 tarafından özgürlük vurgusu üzerinde yoğun olarak ifade edildiği katılımcı alıntılarında görülmektedir. Fayda yaratma isteği hem yüksek hem de düşük güçlülükte güdeleyici bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 8. Katılımcıların Girişimcilik Motivasyonlarına İlişkin Farkı Kodlamaların İki Vaka Modeli Analizi

Düşük güçlülük düzeyine sahip katılımcıların girişimcilğe başlama niyetlerine bakıldığında, k21'in çocukluktan gelen ciddi merak ve isteği; k19 ve k22 için akademisyenlikle beraber durum ve koşullar gereği projelerin rahat uygulanabilmesi adına girişimcilğe yönelme durumu söz konusu olduğu görülmektedir. Aynı zamanda k22 için başarı ihtiyacının olması durumu iken; k15 için ise tamamen bir tesadüf sonucu akademisyenlikten tez çalışmasının uygulanabilirliğinin rahat yapılması sonucu girişimcilğe yönelme durumunu ifade etmesi söylemi dikkat çekmektedir. K14 ve k13' e göre içlerindeki özgüven ben bunu yapabilirim duygusunun etkili olduğu görülmektedir. Burada, farklı niyetlere sahip düşük güçlülük düzeyli katılımcıların genelde akademisyen kökenli olması ve girişimcilğe tesadüf, durum ve koşullarla başlamış olması dikkat çeken bulgulardan biridir.

Yüksek güçlülük düzeyli katılımcıların değerlendirmelerine gelindiğinde; çoğunluğunun yeni fikir üretmek, özgürlük ve fayda yorumlarının dışında, k1'in para kazanma isteği ve k9'un akademisyen olup rahat işini yapabildiği yerin özel sektör olmasından girişimcilğe mecburiyetten yönelmesi yorumları ön plana çıkmaktadır.

Genel olarak bulgular, katılımcıların güçlülük düzeyleri temelinde değerlendirildiğinde girişimcilik motivasyonları bağlamında birbirinden ayrılmaktadır. Yani öğrenilmiş güçlülük düzeyleri bağlamında girişimcilik motivasyon kaynaklarının farklılaştığı görülmektedir. Bu ayrışmanın yaşandığı temalar bağlamındaki katılımcı alıntılarını motivasyon kaynaklarının nedenlerini işaret etmektedir.

Son olarak durumu bütün olarak görebilmek için Tablo 3'de yüksek ve düşük güçlülük düzeyine göre katılımcıların söylemleri karşılaştırmalı olarak görselleştirilmiştir.

Tablo 3. Güçlülük Düzeyi & Girişimcilik Motivasyonları İlişkisi

	GÜÇLÜLÜK DÜZEYİ = yüksek güçlülük	GÜÇLÜLÜK DÜZEYİ = düşük güçlülük	Toplam
GİRİŞİMCİLİĞİ SEÇME SEBEBİ			
başarı isteği		1	1
merak		1	1
durum ve koşullar gereği		2	2
Böyle akıp gidiyor işte		1	1
tesadüf		1	1
kendine güven		2	2
mecburiyetten girişimci	1		1
fayda yaratma duygusu	4	4	8
yeni fikirler üretme isteği	6	2	8
özgürlük ihtiyacı	5	2	7
para kazanmak	1		1
Σ TOPLAM	17	16	33
# N = Belgeler	12 (54,5%)	10 (45,5%)	22 (100,0%)

Sonuç

Girişimcilik bir süreç olarak ele alındığında; bireydeki harekete geçme istek ve niyeti, bireysel özellikler, kişilerdeki farklı motivasyon kaynakları, bazı bireylerin bu süreçte daha başarılı olması gibi durumlar girişimcilik araştırmalarının birey davranışları boyutunun da göz ardı edilemeyeceğini göstermektedir (Carsrud and Brannback ,2011: 13; Brandstatter,1997: 158; Shane and Venkataraman,2000: 218; Zimmerman and Chu,2013: 76; Raşca and Deaconu,2018: 865). Bu noktada yapılan araştırmalarda girişimcilerin özellikle yenilik yaratma heyecanı, özgür hareket edebilme, başarı isteği, içsel otokontrol, risk alabilme özelliklerinin ön plana çıktığı görülmektedir (Carland vd., 1984: 357).

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda, araştırmanın katılımcılarından 10 düşük güçlülük katılımcısı ve 12 yüksek güçlülük katılımcılarının girişimcilğe yönelmedeki motivasyon kaynaklarında benzer ve farklı kavramların olduğu görülmüştür. Bu noktada 22 katılımcının girişimcilik tercihi konusunda yapılan iki vaka modelinde ulaşılan bulgulara bakıldığında; iki vaka modeli analizinde dikkat çeken noktalardan birincisini yeni fikir üretme isteği/heyecanı ya da merakı yüksek güçlülükteki katılımcıların yoğunlukla söylemlerinde yer almasıdır. Katılımcı alıntılarında yola çıkılarak; yüksek güçlülük düzeyindeki katılımcıların girişimcilik mesleğine yönelmede üretmek, üretkenlik, yenilik yapmak, yaratıcılık, üretme

merakı, çocukluktan gelen bir üretme isteği yorumlarının yer aldığı görülmektedir. Düşük güçlülük düzeyi katılımcılarında motivasyon kaynakları olarak inovasyon ve çözüm üretmeyi sevme şeklinde yorumladığı görülmektedir. Bulgularda, ikinci dikkat çeken nokta ise özgürlük ihtiyacının yüksek güçlülük katılımcılarında yoğun motive eden bir kavram olarak ön plana çıkarken; düşük güçlülük katılımcılarının söylemlerine bakıldığında; kendi işinin patronu olmanın verdiği istek ve diğer taraftan iş/görev tanımı gibi durumların olması sonucu kendi isteklerini yapabilme özgürlüğü yorumları yapıldığı direk katılımcı alıntılarında anlaşılmaktadır. Diğer bir dikkat çekici bulgu ise ortak ifadelerde yer almaktadır. Her iki güçlülük düzeyine sahip katılımcıların ortak ifadelerinde fayda yaratma, insan ihtiyacını karşılama olarak benzer yoğunlukta üzerinde durulan motivasyon kaynağı olarak görülmektedir.

Düşük güçlülük düzeyine sahip katılımcıların girişimciliğe başlamada; durum ve koşullar gereği bu mesleğe yönlendirildiği, tamamen tesadüf sonucu böyle bir durumun oluştuğu, geçmişte yaşanan olaylardan kazanılan özgüvenle girişimciliğe başlanıldığı, merakla ilgili bir durum olduğu ve başarıma isteği gibi söylemlerin etkisi ön plana çıkarılmıştır. Düşük güçlülük düzeyindeki katılımcıların girişimciliğe yönelmede durum ve koşullar gereği ya da tesadüfi olarak bu mesleğe yöneldiğine ilişkin söylemleri; mesleğe yönelmede daha çok çevresel- dışsal faktörlerin (Raşca ve Deaconu,2018: 866) yönlendirmesi durumu kendini göstermiştir. Aynı zamanda düşük güçlülük katılımcılarının, daha çok topluma fayda yaratma duygusunun kendileri için ön planda olduğunu ve bu mesleğin en güzel yanının onlara verdiği fayda yaratma hazzı olması olarak değerlendirilmeleri, biraz daha sosyal girişimci boyutunu işaret etmektedir.

Genel olarak yüksek güçlülüğe sahip katılımcıların; mesleğe yönelmedeki motivasyonlarının yenilik üretme/istek/heyecan/yenilikçi fikir/üretme hazzı/yarattığı iş fikrinin çekiciliği; kimseye bağlı kalmadan kendi istediğini kendi seçtiği yol ve yöntemlerle emir almadan üretebilme rahatlığını arama noktasında özgürlük ihtiyacı yorumları yoğun bir şekilde söylemlerinde yer alması, katılımcılardaki mesleki yönelmenin çekici gücünü göstermektedir (Yalçın ve Kapu,2008: 185-203; Amit and Muller,1995: 64; Gilad and Levine,1986: 45-54). Özellikle bu kavramlardan düşük güçlülük katılımcılarının üzerinde durmaması araştırmanın çıkış noktasındaki; yüksek güçlülük katılımcılarının düşük güçlülük katılımcılarına göre mesleğe yönelmede ciddi algı farklılıklarının olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda girişimciye yüksek güçlülük düzeyinin girişimcilik sürecine başlamaya motive eden faktörlere etkisinin olduğu değerlendirilmesi yapılabilmektedir.

Günümüz koşullarında girişimcilik faaliyetlerini arttırmak, bu bakış açısıyla gerek bireylerde bir kariyer tercihi haline getirmek gerekse ülke ve topluma katma değer yaratan bir girişim ortaya koyabilmek önem arz etmektedir. Araştırmada öğrenilmiş güçlülük düzeyinin; bireylerin girişimciliğe yönelmesinde isteyerek, ilgi ve merakla, üretme heyecanı, yenilik yaratma isteği gibi çeşitli açılardan bireyi harekete geçiren motivasyonlar bağlamında etkililiği hissedilen bir faktör olarak değerlendirilmesi gerektiği belirtilebilir. Güçlülük kavramı çocukluk ve devamında bireyin edindiği eğitim, deneyim ve yaşantılar sonucunda da geliştirilebilir bir davranış olması (Rosenbaum,1990: 9); girişimci bireylerinde kendilerinde var olan bu kişilik dağarcığının geliştirilmesine olanak sağlamaktadır. Bu noktada girişimcilerin öğrenilmiş güçlülük düzeylerini arttırması, girişimcilik faaliyetlerini harekete geçirmede girişimciye içsel bir destek sağlayacağı düşünülmektedir.

Öğrenilmiş güçlülük alanında yapılan çalışmalara bakıldığında; öğretmenler (Yürür ve Keser,2010; Polatçı ve Boyraz, 2011; Garipoğlu ve Güloğlu,2015; Maraşlı,2003; Arıkan,2016; Çil,2016); öğrenciler (Coşkun,2007; Aslan ve Çeçen,2007; Sobacı ve Polatçı,2014; Bakan vd.,2018; Gültekin,2011; Amanvermez,2015); hemşireler (Coşkun,Şarlak ve Taştan,2015; Yıldırım, Hacıhasanoğlu ve Karakurt,2007); çocuklar (Ateş,2016; Mammadova,2016); akademik personel (Biricik,2018; Bilgili ve Tekin,2019) gibi kişiler üzerinde çalışıldığı araştırmalarda görülmüştür. Bu noktada yapılan bu araştırma, öğrenilmiş güçlülük kavramının girişimciler üzerindeki etkisini değerlendirmesi ile yerli literatüre farklı bir bakış açısı sunduğu düşünülmektedir. Çalışmanın Türkiye'deki teknoloji bölgesinde faaliyet gösteren girişimcilerle sınırlı kaldığı unutulmamalıdır. Bir sonraki çalışmalarda ülkede faaliyet gösteren diğer girişimciler, işletme çalışanları, işletme yöneticileri gibi uygulama alanlarında araştırılarak sonuçlar değerlendirilebilir.

Kaynakça

- Akbalık, Ö. (2005), "Üniversite öğrencilerinde kaygı belirtileri ve iç-dış kontrol odağı inancı ile öğrenilmiş güçlülük arasındaki ilişkiler", Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akın, B.(2010), Temel İşletme: Girişimcilik, İş Kurma ve Yönetim, Ankara, Adres Yayınları
- Amanvermez, Y. (2015), "Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin üniversite yaşamına uyumlarının güven genlik ve öğrenilmiş güçlülük düzeylerine göre yordanması", Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Amit, R., and Muller, E. (1995), Push and pull entrepreneurship, *Journal of Small Business & Entrepreneurship*, 12(4), 64-80
- Arıkan, H. E. (2016), "Öğretmen adaylarının öğrenilmiş güçlülük düzeyleri ile akademik erteleme eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Arslan, K. (2007), *Dağcılık Felsefesi ve Girişimcilik*, Bursa, Ekin Yayınları
- Aslan, U., Çeçen, Y. (2007), Ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin cinsiyetlerine ve öğrenilmiş güçlülük düzeylerine göre mizah tarzlarının incelenmesi, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (2), 1-14
- Ateş, G. E. (2016), "Rehabilitasyon merkezlerinde eğitim alan otizm tanısı almış olan çocuklara sahip ebeveynlerin yaşam doyumunun, aile işlevlerinin ve öğrenilmiş güçlülüğünün incelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydınlık Ülgen, A.(2016), *Girişimcilik*, İstanbul, Beta Yayınları
- Bakan, İ., Doğan, İ., Koçdemir, M., Oğuz, M. (2018), Öğrenilmiş güçlülüğün öğrenme merkezli liderlik üzerine etkisi: bir alan araştırması, *Press Academia Procedia*, 7 (1), 109-115
- Bandura, A. (1977), Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 191-215
- Başar, E., Altın, H., Doğan, S. (2013), *Meslek Yüksek Okulları İçin Girişimcilik*, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık
- Bezci, Ş. (2010), "Tekvando antrenörlerinin stresle başa çıkma ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi", Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Bilgili, H., Tekin, E. (2019), Örgütsel stres, örgütsel bağlılık ve öğrenilmiş güçlülük ilişkisi üzerine bir araştırma, *Opus uluslararası toplum araştırmaları dergisi*, 11 (18), 1-1
- Bingöl, F. B. (2014), "Çalışan ergenlerde stresle baş etme grup çalışmasının stresle baş etme ve depresif belirti düzeyine etkisi", Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Binks, M. ve Vale, P. (1990), *Entrepreneurship and Economic Change*, London, McGraw-Hill Book Company
- Biricik, Y. S. (2018), " Akademik personelin örgütsel stres kaynakları ve stresle başa çıkma düzeylerinin öğrenilmiş güçlülük yönünden değerlendirilmesi" Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü
- Brandstatter, H. (1997), Becoming an Entrepreneur-A Question of Personality Structure?, *Journal of Economic Psychology* 18, 157-177
- Cantillon, R. (1931), *Essai Sur la Nature du Commerce en Generale*, (ed.) Henry Higgs, London, Macmillan for Royal Economic Society
- Carland, J.W., Hoy, F., Boulton, W.R. and J. A. C. Carland, (1984), "Differentiating Entrepreneurs From Small Business Owners: A Conceptualization", *Academy of Management Review*, Vol. 9, pp. 354-359.
- Carsrud, A. and Brannback, M. (2011), Entrepreneurial motivations: what do we still need to know?, *Journal of Small Business Management*, 49(1), 9-26
- Coşkun, Y. (2007), "Ortaöğretim öğrencilerinin öğrenilmiş güçlülükleri ve aile içi ilişkileri", Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Coşkun, S., Şarlak, K., Taştan, H. (2015), Psikiyatri hemşirelerinde öğrenilmiş güçlülük düzeyi ve iş yaşamı kalitesi: karşılaştırmalı bir çalışma uygulamaları, *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4 (1), 84-101
- Creswell, J.W. (2007), *Qualitative Inquiry&Research Design: Choosing Among Five Approaches*, Thousand Oaks, Sage
- Creswell, J. W. (2017), *Nitel Araştırmacılar İçin 30 Temel Beceri*, Ankara, Anı Yayıncılık
- Çatı, K. (2016), *Girişimcilik ve İnovasyon Yönetimi*, Ankara, Nobel Yayınları

- Çil, Ö. E. (2016), "Okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik inançları, örgütsel adalet ve destek algıları, öğrenilmiş güçlülük ve tükenmişliklerinin incelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dağ, İ. (1990), "Kontrol odağı, stresle başa çıkma stratejileri ve psikolojik belirti gösterme ilişkileri", Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirci, S. (1998), "Düşünme İhtiyacı Ölçeğinin psikometrik özellikleri: Düşünme ihtiyacı, kontrol odağı ve öğretilmiş güçlülük ilişkileri", Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Drucker, P. (1996), *Innovation and Entrepreneurship*, Literaty Works Trust
- Ergenç, F. (2015), "Hemşirelerde öğrenilmiş güçlülük, iş doyum ve stresle baş etme tarzları ilişkisi", Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Garipağaoğlu, B. Ç. ve Güloğlu, B. (2015), Öğretmen adaylarında öz liderlik becerilerinin yordayıcısı olarak öğrenilmiş güçlülük ve denetim odağı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 147-162.
- Gilad, B., and Levine, P.(1986), A behavioral model of entrepreneurial supply, *Journal of Small Business Management*, 24(4),45-54
- Ginter, G. G., West, J. D. and Zarski, J. J. (1988), Learned resourcefulness and situation-specific coping with stress. *The Journal of Personality*, 123(3), 295-304.
- Gözene, Ö. (2002), "Riskli alkol kullanan üniversite öğrencileri ile riskli alkol kullanmayanlarda, stresli yaşam olayları, iç-dış kontrol odağı inancı ve öğrenilmiş güçlülük değişkenlerinin incelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Gültekin, Z. (2011), "Üniversite öğrencilerinin algılanan anne-baba reddiyle baş etmeleri ile denetim odağı, öğrenilmiş güçlülük ve eş kabul-reddiyle ilişkisi", Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Güney, S. (2015), *Girişimcilik: Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular*, Ankara, Siyasal Kitabevi
- Kanfer, F.(1977), The many faces of self-control or behavior modification changes its focus. In P. B. (Ed.), *Behavior self-management* (pp.1-48). New York: Brunner/Mazel.
- Karasioglu, F. ve Duman, H., (2006), "Gelişmekte Olan Ülkelerde Girişimcilik Kültürü ve Risk Sermayesi Üzerine Bir İnceleme". *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi İ.İ.B.F. Uluslararası Girişimcilik Kongresi*, Dizi: 11, No: 86
- Kaya, A. (2017), *Girişimcilik ve Kobi Yönetimi*, Konya, Eğitim Kitabevi Yayınları
- Kirzner, I. (1997), Entrepreneurial discovery and the competitive market process: an Austrian approach. *The Journal of Economic Literature*, 35, 60-85.
- Knight, F. (1921) *Risk, Uncertainty and Profit*, Houghton Mifflin, Boston.
- Leon, G.R. and Rosenthal, B.S. (1984), Prognostic Indicators of Success or Relapse in Weight Reduction, *International Journal of Eating Disorders* Vol.3 No.4
- Mammadova, A. (2016), "Çocuk cezaevindeki ergenlerle ailesiyle birlikte kalan ergenlerin yaşam doyumunu ile umutsuzluk ve öğrenilmiş güçlülük düzeylerinin karşılaştırılması", Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Maraşlı, M. (2003), "Lise öğretmenlerinin bazı özelliklerine ve öğrenilmiş güçlülük düzeylerine göre tükenmişlik düzeyleri", Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Meichenbaum, D.(1985), *Stress inoculation training*. New York: Pergamon.
- Neuman, W. L.(2017). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri* (S. Özge, Çev.). Ankara, Yayın Odası
- Nişancı, Z.N. (2015), *Girişimcilik ve Girişimcilikte Seçme Konular* (İ.Bakan, Ed), Ankara, Gazi Kitabevi
- Öztürk, İ. (2008), *İGİAD Girişimcilik Raporu*, İstanbul, İgiad Yayınları
- Patton, M.Q.(2002). *Qualitative Research and Evaluation Methods*. (Third edition). London: Sage Publication. , "Kamu ve Özel Yönetim Etiği: Benzerlikler ve Farklılıklar". *Amme İdare Dergisi*, 32 (2), 22-23
- Polatçı, S., Boyraz, E. (2011), Öğretmenlerin öğrenilmiş güçlülüklerinin kaynak ve sonuçlarına ilişkin bir model önerisi, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 24 (4), 137-154

- Raşca, L. and Deaconu, A. (2018), Entrepreneurial Motivators and Competencies-Main Drivers of Entrepreneurial Success, Proceedings of the 12th International Conference on Business Excellence, 864-874
- Ronstadt, R. (1984), Entrepreneurship dover Mass, Lord Publishing
- Rosenbaum, M. (1980), A Schedule for assessing self-control behaviors: Preliminary findings. Behavioral Therapy, 11, 109-121
- Rosenbaum, M. (1980a), A Schedule for assessing self-control behaviors: Preliminary findings. Behavioral Therapy, 11, 109-121
- Rosenbaum, M. (1980 b), Individual differences in self-control behavior and tolerance of painful stimulation. Journal of Abnormal Psychology, 89, 581-590
- Rosenbaum, M.(1983), Learned resourcefulness as a behavioral repertoire for the self-regulation of internal events: Issues and speculations. In M. Rosenbaum, C. M. Franks, & Y. Jaffe (Eds.), Perspectives on behavior therapy in the eighties (pp.54-73). New York: Springer.
- Rosenbaum, M. and Jaffe, Y.(1983), Learned helplessness: The role of individual differences in learned resourcefulness. British Journal of Social Psychology, 22, 215-225
- Rosenbaum, M. & Rolnick, A. (1983), Self-control behavior and coping with sea-sickness. Cognitive Therapy And Research, 7, 93-98.
- Rosenbaum, M. & Palmon, N. (1984), Helplessness and resourcefulness in coping with epilepsy. Journal of Consulting and Clinical Psychology, 52, 244-253
- Rosenbaum, M. & Bean-Ari Smira, K. (1986), Cognitive and personality factors in the delay of gratification of hemodialysis patients. Journal of Personality and Social Psychology, 48, 198-215.
- Rosenbaum, M. (1988), Learned resourcefulness, stress, and self-regulation. In S. Fischer & I. Reason (Eds.), Handbook of life stress, cognition, and health (pp.483-496). Chichester: John Wiley&Sons.
- Rosenbaum, M. (1989), Self-control under stress: The role of learned resourcefulness. Advances in Behavioral Research and Therapy, 2, 249-258.
- Rosenbaum, M. (1990), The role of learned resourcefulness in the self-control of health behavior. In M. Rosenbaum (Eds.), Learned resourcefulness: On coping skilss, self-control and adaptive behavior (pp.3-30). New York: Springer.
- Schumpeter, J. A. (1952), Can Capitalism Survive?, New York, Harper & Row
- Shane, S., Locke,E.A., Collins, C.J. (2003), Entrepreneurial Motivation, Cornell University, ILR School
- Shane, S., and Venkataraman, S. (2000), The Promise of Entrepreneurship as a Field of Research, Academy of Management Review, 25(1), 217-226
- Simons, A. D., Lustman, L. P., Wetzel, R. D., & Murphy, G. E. (1985), Predicting response to cognitive therapy of depression: The role of learned resourcefulness. Cognitive Therapy & Research, 9, 79-89.
- Siva, N. A. (1991), "İnfertilite'de stresle baş etme, öğrenilmiş güçlülük ve depresyonun incelenmesi", Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Nörolojik Bil. ve Psikiyatri Enstitüsü.
- Sobacı, F., Polatçı, S. (2014), Öğrenilmiş güçlülük: meslek yüksekokulu öğrencileri üzerinde bir araştırma, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 28 (2), 17-38
- Tiryaki, A.(2012), İktisat Teorisinde Girişimcilik (Z. Erdoğan, Ed.), Girişimcilik ve Kobiler: Kavramlar, Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Bursa, Ekin Yayınevi.
- Tutar, H. ve Altınkaynak, F., (2014), Girişimcilik, Ankara, Detay Yayıncılık
- Yalçın, S. ve Kapu, H. (2008), Entrepreneurial dimensions in transitional economies:A review of relevant literature and the case of Kyrgyzstan, Journal of Developmental Entrepreneurship, 13(2), 185-203
- Yavaş, G. (2006), "Bir üniversite hastanesinde psikiyatri polikliniğe ayaktan başvuran hastaların sosyal destek algıları ve başa çıkma stillerinin, psikiyatrik tanılara, erken ve yakın yaşam olaylarına göre karşılaştırılması", Tıpta Uzmanlık Tezi, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi.

- Yıldırım, A., Hacıhasanoğlu, R., Karakurt, P. (2007), Hemşirelerin stresle başa çıkmada bilişsel stratejileri kullanma düzeylerinin ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi, *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10 (4), 21-29
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Seçkin Yayınları
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Seçkin Yayınları
- Yıldız, F. (2017), " Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin öğrenilmiş güçlülük düzeylerinin algılanan stres düzeyi ile ilişkisinin ve etkileyen diğer faktörlerin incelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Yürür, S. ve Keser, A. (2010), Öğrenilmiş güçlülük: öğretmenler üzerinde bir uygulama, *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 1 (1), 59-70
- Zimmerman, M.A., and Chu, H.M. (2013), Motivation ,success and problems of entrepreneurs in Venezuela, *Journal of Management Policy and Practice*, 14(2), 76-90.